

Strategienheten
Anna Bergsten

Datum
2018-02-14

Dnr
KS-2015-5

Sid
1 (4)

SSM2017-5439

Strålsäkerhetsmyndigheten
171 16 Stockholm

Yttrande över Svensk Kärnbränslehantering AB:s ansökan om tillstånd enligt kärntekniklagen – utbyggnad och fortsatt drift av SFR

Bakgrund

Strålsäkerhetsmyndigheten kungjorde den 11 december 2017 Svensk Kärnbränslehantering AB:s (SKB) ansökan om tillstånd enligt kärntekniklagen till utökad verksamhet vid anläggningen för slutförvaring av låg- och medelaktivt radioaktivt avfall (SFR) i Forsmark, Östhammars kommun, Uppsala län. Synpunkter ska skickas till Strålsäkerhetsmyndigheten senast den 11 mars 2018. Östhammars kommun har begärt och meddelats förlängd svarstid till den 19 mars 2018. Myndigheten ska efter sin beredning lämna ett yttrande till regeringen om SKB:s tillståndsansökan.

Östhammars kommun – en aktiv part

Med anledning av SKB:s beslut 2009 att välja Forsmark som plats för en ansökan om att få bygga och driva ett slutförvar för använt kärnbränsle införde Östhammars kommun en organisation som har till uppgift att, ur ett kommunalt perspektiv, informera om och granska de handlingar, som rör slutförvaring av radioaktivt avfall, som SKB löpande presenterar.

Kommunens granskningsorganisation i slutförvarsärendet har bland annat till uppgift att förbereda kommunstyrelsens yttranden till Strålsäkerhetsmyndigheten och Mark- och miljödomstolen. I organisationen finns två granskande grupper, MKB- och Säkerhetsgruppen, bestående av vardera 11 ledamöter. MKB-gruppen granskar ansökan enligt miljöbalken. Säkerhetsgruppen granskar ansökan enligt kärntekniklagen och förbereder förslag till kommunens yttrande till Strålsäkerhetsmyndigheten.

Östhammars kommun har i prövningen enligt miljöbalken så kallad vetorätt, vilket innebär att kommunfullmäktige måste tillstyrka ansökan för att regeringen ska kunna tillåta verksamheten enligt miljöbalken. Det är inför kommunfullmäktiges beslut av största vikt att kommunen har förtroende och förståelse för processen och aktörerna i prövningen enligt såväl miljöbalken som

kärntekniklagen. Grundläggande för kommunens ställningstagande är den långsiktiga säkerheten samt påverkan på människors hälsa och miljö.

Verksamheten

SFR i Forsmark ägs och drivs av SKB. Verksamheten har pågått sedan 1988 och rymmer kortlivat låg- och medelaktivt driftavfall från kärnkraftverken men även avfall från svensk forskning, sjukvård och industri. Befintlig verksamhet omfattar slutförvaring av cirka 63 000 m³ kortlivat låg- och medelaktivt driftavfall.

SKB har ansökt om utbyggnad för att i första hand rymma rivningsavfall från Sveriges kärntekniska anläggningar. Avfallet inkluderar bland annat nio reaktortankar av kokvattentyp, metallskrot, betong och annat byggnadsmaterial. Bolaget ansöker om slutförvaring av maximalt 180 000 m³ avfall, vilket innebär en utökning av slutförvarsvolymen med 117 000 m³.

Bergssalarna i nuvarande SFR är belägna cirka 60 meter under havsbotten. Den planerade utbyggnationen avses att placeras på cirka 120 meters djup och innehålla sex nya bergsalar varav fem med en längd på 275 meter och en med en längd på 240 meter. När utbyggnaden är färdigställd kommer SFR att vara cirka tre gånger så stort som i dag.

Östhammars kommuns synpunkter

Östhammars kommuns fokus vid granskningen av ansökan har varit på de frågor som är av störst vikt för kommunen. Östhammars kommuns utgångspunkt i sitt arbete med att granska denna typ av dokumentation är att Strålsäkerhetsmyndigheten är expertmyndighet och har tillgång till den expertis som krävs för att granska och bedöma kvaliteten på dokumenten.

SKB ansökte ursprungligen om att mellanlagra långlivat låg- och medelaktivt avfall i det utbyggda SFR men denna del av ansökan har återkallats, vilket Östhammars kommun ser positivt på. Östhammars kommun ansåg, som nämnts i tidigare yttrande, att det fanns risk för att mellanlagret skulle förvandlas till ett permanent lager utan möjlighet till förslutning.

SFR – ett långsiktigt projekt

SFR började byggas på 1980-talet och efter den planerade utbyggnaden förväntas anläggningen vara i drift till omkring år 2075. Projektets omfattning både när det gäller tid och det avfall som hanteras i anläggningen gör att det ställs stora krav på SKB när det gäller bland annat kompetens och erfarenhetsöverföring.

Den långsiktiga säkerheten i SFR bygger på att slutförvarets barriärer fungerar enligt de beräkningar som gjorts i säkerhetsanalysen. Kvalitetssäkring i alla steg och delar av verksamheten är av yttersta vikt för att upprätthålla den långsiktiga säkerheten. Säkerheten i slutförvarsanläggningen är beroende av såväl externa leverantörer som av avfallsproducenterna. SKB har lång erfarenhet från driften av det befintliga SFR och framtagna rutiner för detta arbete men Östhammars kommun vill ändå trycka på dess betydelse.

Även om ansvaret för kvalitetssäkring, erfarenhetsöverföring med mera ligger på SKB har Strålsäkerhetsmyndigheten en mycket viktig roll när det gäller den långsiktiga säkerheten både genom sin föreskriftsrätt och som tillsynsmyndighet. Östhammars kommun och dess medborgare är beroende av att Strålsäkerhetsmyndigheten utför sitt uppdrag.

Östhammars kommun förutsätter att SKB följer de krav som ställs i tillståndet, upprätthåller kompetens och återföring av erfarenheter samt förbereder sig inför leverantörsförändringar. Strålsäkerhetsmyndigheten har en mycket viktig roll i den fortsatta prövningen av SFR.

Efter förslutning

Ansvar

Det är i dagsläget oklart vem som har ansvar för slutförvarsanläggningen efter förslutning. Östhammars kommun kan inte riskera att sistahandsansvaret för anläggningen hamnar på kommunen och frågan är av avgörande betydelse inför kommunfullmäktiges ställningstagande i samband med prövningen enligt miljöbalken.

En översyn av lagen om kärnteknisk verksamhet pågår och en del av uppdraget gäller reglering av sistahandsansvar efter förslutning av ett slutförvar.

Östhammars kommun ser positivt på att initiativ tagits till denna utredning men anser att det för den fortsatta processen är nödvändigt att ansvaret klargörs.

Informationsbevarande

Behovet av att bevara information om slutförvaret kommer att finnas kvar efter förslutning. Även om förslutningen ligger långt fram i tiden är frågan viktig och bör enligt Östhammars kommun hanteras vid tillståndsprövningen. SKB deltar i dagsläget i flera projekt som undersöker frågan om informationsbevarande. Östhammars kommun ser positivt på detta men anser att frågan är så viktig att den bör regleras.

I Strålsäkerhetsmyndighetens remissammanställning gällande slutförvaret för använt kärnbränsle skriver myndigheten, som svar på kommunens synpunkt gällande informationsbevarande, att regleringen gällande informationsbevarande kan förtydligas och att de kommer att se över föreskrifterna. Östhammars kommun ser positivt på detta och förutsätter att en sådan översyn även kommer att omfatta SFR.

Östhammars kommun anser att SKB bör hålla frågan om informationsbevarande efter förslutning aktuell och levande och regelbundet redovisa utvecklingen av ny teknik och strategier för bevarande av information efter förslutning till tillsynsmyndigheten.

Övervakning

Det kan i framtiden komma att krävas övervakning av anläggningen. Tekniken utvecklas ständigt och lagstiftningen kan i framtiden komma att ändras. Även om beslut om övervakning tas först om cirka 70 år bör det redovisas vilka förberedelser SKB vidtagit om ett beslut om övervakning skulle fattas både före och efter förslutning.

Östhammars kommun anser att SKB under drifttiden bör hålla frågan om övervakning efter förslutning aktuell och levande och regelbundet redovisa utvecklingen av ny teknik och strategier för övervakning efter förslutning till tillsynsmyndigheten.

Kommunens roll i den fortsatta processen

Den fortsatta processen enligt kärntekniklagen sker i flera steg och kommunens rätt till insyn och delaktighet är inte självklar. Östhammars kommun anser sig dock ha befogad rätt till såväl insyn som delaktighet, vilket lyfts i såväl tidigare yttrande gällande SFR som i yttrande gällande ett slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark.

Strålsäkerhetsmyndigheten skriver i sin remissammanställning gällande slutförvaret av använt kärnbränsle, som svar på kommunens begäran om insyn och delaktighet, att de är angelägna om att den fortsatta processen ska bli så öppen och konstruktiv som möjligt. Myndigheten skriver vidare att det ännu inte är bestämt hur detta ska möjliggöras men att de avser att samarbeta med kommunen för att ta hänsyn till deras krav gällande insyn och aktivt deltagande. Östhammars kommun ser positivt på att Strålsäkerhetsmyndigheten avser att samarbeta med kommunen när det gäller den fortsatta processen för slutförvaret för använt kärnbränsle och anser att samma bör gälla även för den fortsatta processen gällande SFR.

Östhammars kommun vill föra fram en begäran om att Strålsäkerhetsmyndigheten i den fortsatta processen av säkerhetsredovisningar tillgodoser kommunens berättigade krav på att få insyn, vara remissinstans och en aktiv part även efter att tillstånd har lämnats av regeringen.